

A szegények bankára
(Muhammad Junusz a 2006. évi Nobel-békedíj kitüntetettje)

Kompetenciaterület:
Szociális, életviteli és környezeti kompetencia

11. évfolyam

Programcsomag:
Polgár a demokráciában

A modul szerzője: Szekszárdi Júlia

MODULLEÍRÁS

Ajánlott korosztály	16-17 évesek
Ajánlott időkeret	2 × 45 perc
A modul közvetlen célja	Felhívni a tanulók figyelmét arra, hogy az egyik legfontosabb globális cél a szegénység enyhítése, s bemutatni egy világméretben már működőképesnek bizonyult modellt, amely lehetőséget ad a rászorulóknak, hogy kilábaljanak reménytelen helyzetükből. Ráirányítani a figyelmüket arra, hogy a kölcsönös bizalom és a szolidaritás megalapozhatja az egyének és a kisközösségek gazdasági és szociális felemelkedését.
A modul témái, tartalma	Témák: Kapcsolatok – szolidaritás, felelősség, segítségnyújtás; társadalom – szociális problémák, esélyegyenlőtlenség, intézmények, gazdaság; életmód – életminőség; globalizáció – világproblémák, nemzetközi szervezetek; személyiségek Tartalom: A Nobel-békedíj odaítélésének szempontjai. A díj eddigi kitüntetettjei. A 2006. év díjazottja: Muhammad Junusz közgazdászprofesszor. A Grameen Bank. Mikrohitel, szolidaritás és bizalmi tőke. Mikrohitellel a szegénység ellen.
Megelőző tapasztalat	A világméretű, illetve hazai szegénységgel kapcsolatos témák feldolgozása
Ajánlott továbbhaladási irány	A szegények bankjának aktuális esélyei Magyarországon
A kompetenciafejlesztés fókuszai	Önszabályozás: felelősségvállalás, törődés, tekintet másokra A szociális kompetenciákhoz szükséges kognitív készségek: információkezelés, problémaazonosítás, nyitottság Társas kompetenciák: empátia, együttműködés, szociális érzékenység, szolidaritás
Kapcsolódási pontok	A NAT-hoz: Ember és társadalom Tantárgyakhoz: etika; társadalomismeret A modulokhoz: Koldus és királyfi (szka207_24); A szükséget nem kell igazolni (szka208_43); Betiltható-e a koldulás? (szka209_25); „We are the children” – a nemzetközi szolidaritásról (szka209_35); A gyermekek jogai és az UNICEF (szka209_37); A világ gyermekei II. (szka209_10); Toleranciával és törvénnyel az egyenlő bánásmódot (szka210_52); Zuleika és „sorstársai” (szka210_54); Orvosok határok nélkül (szka211_12)
Támogató rendszer	Wikipédia a szabad lexikon, www.wikipedia.hu „A pénzemberség dicsérete”, HVG, 2006. október 18. Nagy Gábor: „A mikrohitel felfutása”. HVG, 2006. október 26.

Gondolatok a modul témájához

Muhammad Junusz alakja több szempontból is példaértékű. A szegények ügyét felvállalva olyan gyakorlati megoldást talált, amely ténylegesen segíti a rászorulókat abban, hogy boldoguljanak a gazdaságban. Mindezt a világ egyik legszegényebb országában, Bangladesben valósította meg mikrohitelkkel. Ő valóban nem „halat, hanem hálót” adott a szegényeknek. Biztosította számukra a lehetőséget, hogy hitelképpessé váljanak, és saját munkájukkal lábaltassanak ki reménytelennek látszó helyzetükből.

A szegények bankára, amúgy kiválóan képzett közgazdász, olyan hitelkonstrukciót dolgozott ki, amely a bizalmi tőkén alapul. Fedezet nélkül nyújtanak hitelt a rászorulóknak egymással szolidaritást vállaló csoportjainak. A modell életképességét bizonyítja, hogy mára az egész világon elterjedt: 2200 fiókkal működik, és tőkéjét folyamatosan gyarapítja.

Hazánkban, ahol növekvő gondot és erősödő feszültséget vált ki a szegénység, Junusz példájának hangsúlyos erkölcsi üzenete is van. Felmerül a kérdés, hogy ez a megoldás nem segíthetne-e nálunk is a pusztító létfenntartásukért küzdő embereken.

Magát a konstrukciót már kidolgozták, és működőképességét az elmúlt harminc év bebizonyította. Működtetésének feltétele a bizalom. A hitelnyújtó előlegezett bizalma, és a hitel felvételre szerveződő szolidaritási csoportok tagjainak egymás iránti bizalma.

Jó lenne, ha a tanulók elgondolkoznának azon, vajon mekkora esélye lenne egy hasonló kezdeményezésnek a mai Magyarországon?

Módszertani ajánlás

Előzetes feladatként a tanulók megadott szempontok szerint áttekintik a Nobel-békedíj néhány kitüntetettjének tevékenységét. Ennek során megfigyelhetik, hogy 1901 óta miként gazdagodott az eredeti tartalom a világtörténelmi események alakulása és a globális problémák megjelenése következtében. Nobel eredeti rendelkezése szerint ezt a díjat annak a személynek és szervezetnek kell odaítélni, aki a **„legtöbbet vagy a legkimagaslóbban tette a nemzetek barátságáért, a fegyveres erők csökkentéséért vagy megszüntetéséért, vagy békekongresszusok tartásáért és előkészítéséért”**.

A világszerte fel-fellángoló háborúk a humanitárius segítségre, a környezet romló állapota a környezetvédelemre, az emberek közötti egyenlőtlenség és a rasszizmus erősödése az emberi jogokért való küzdelemre, a világszegénység erősödése pedig a szegénység csökkentésére, illetve felszámolására irányította a figyelmet.

Ebbe a sorba lép be Junusz a példa nélkül álló, sikeres vállalkozásával. A szegények segítségét és az elesettek jogaiért folytatott harcot más személyek és szervezetek is zászlajukra tűzték korábban. De ő az első, aki ezt a tevékenységet képes volt összekapcsolni a mai világ realitásaival, és szervesen be tudta illeszteni egy működő rendszerbe: a bankok érdektelen és pragmatikus világába. A Nobel-békedíjat odaítélő bizottság a szegénység leküzdését a tartós béke fontos feltételének nevezte.

A tanulók tíz csoportban válaszolnak a megadott kérdésekre. (D1 melléklet) Ennek segítségével a Nobel-békedíj odaítélése szempontrendszerének bővülését figyelhetik majd meg a ráhangoló szakaszban. A feladatot legalább egy héttel a foglalkozás előtt ki kell adni, hogy a diákoknak elegendő idejük legyen a munkára. A kérdések megválaszolásához célszerű az interneten a Wikipédia adatait használni (www.wikipedia.hu). A személyek, illetve szervezetek neve alapján a Google programban is rákereshetnek az adatokra.

A modul megvalósítása során szükség van nagyobb mennyiségű csomagolópapírra, különböző színű filctollakra (valamennyi csoporttagnak legyen saját színe), valamint ragasztógyurmára.

A tanulók viszonylag gyakran mozognak a foglalkozáson csoportosan vagy egyénileg. Előre át kell tehát gondolni, hogy mekkora mozgást enged meg a terem. Szerencsés a foglalkozást nagy helyiségben megtartani. Plenáris munkánál pedig ajánlatos körbe ültetni a tanulókat.

A második órán az egyénileg kihúzott feladatok betűjele mutatja a csoporthoz tartozást. Ebben az esetben négy csoport alakul a tematikának megfelelően. A tanár figyeljen arra, hogy valamennyi diáknak jusson szöveg. Ha az osztálylétszám magasabb, mint a rendelkezésre álló szövegek száma, egy-egy szöveg két alkalommal is kiadható. Az órákon szerveződő csoportok csoportvezetőt, jegyzőt és szóvivőt választanak.

A plakátkészítésnél a papírok a padlón is szétteríthetők, de elképzelhető, hogy a tevékenység összetolt asztaloknál folyik.

Két óra között legalább egy hét idő legyen. Motivált és felkészült tanulócsoportokban vállalkozó diákok tarthatják a bemutatót Junuszról és bankjáról. (B változat). A bemutatóhoz használhatnak Power Point formátumot, írásvetítő fóliát vagy posztert. Előre jelezzük a tanulóknak, hogy az órán öt perc áll majd rendelkezésükre.

A házi feladat kijelölésére nem különítettünk el időkeretet, mert az valószínűleg nem tesz ki többet egy-két percnél.

Speciális javaslatok az értékeléssel kapcsolatban

A foglalkozást akkor tekinthetjük sikeresnek, ha a tanulók felismerik Junusz tettének kivételességét. Rádöbbennek arra, hogy mekkora érték a bizalom és a szolidaritás, és felismerik, hogy az egyes ember is milyen sokat tehet a rászorultak érdekében.

Jó, ha a tanulságot maguk a diákok fogalmazzák meg és nem a tanár. Az eredményesség megállapításának egyik módja, hogy megkérjük a tanulókat, foglalják össze mindazt, ami a foglalkozás befejezésekor eszükbe jut. Ha nem fogalmazzák meg elég világosan a tanulságot, akkor a tanár dolgozza fel, hogy összefoglalja a mondanivalót.

A záró fogalmazás segíthet a tanulóknak, hogy történelmi és társadalmi kontextusba helyezték az esetet. Különösen érdekes lehet, hogy milyenek látják a diákok az ötlet megvalósulásának esélyeit a mai Magyarországon. A fogalmazások tanulságaira aztán új tanóra vagy órán kívüli foglalkozás épülhet rá.

A modul mellékletei

Tanári segédletek

P1 – Háttér- információk az előzetes feladatokhoz

P2 – A plakát szövege

P3 – Az előzetes feladat megoldási vázlat

P4 – Szempontok a szegények bankjáról készítendő önálló bemutatóhoz

P5 – A szegények bankára (sajtóhír)

P6 – Kivetíthető képek (7 darab mappában)

P7 – Adatok Bangladesről, Magyarországról és az USA-ról

P8 – Az elkészítendő plakátokra kerülő szövegek

Tanulói segédletek

D1 – A Nobel-békedíj kitüntetettjei (Csoportos feladatkártyák). Minden kártyából csak egy példányra van szükség.

D2 – Jegyzetlapok az előzetes feladathoz. Összesen 12 darabra van szükség belőle.

D3 – Plakátkészítés. Feladatleírás. A lapot négy példányban kell sokszorosítani.

D4 – Hitel a szegényeknek. Feldolgozandó szövegek. Minden kártyából egy példányra van szükség. A lemásolt lapokat felhasználás előtt részekre kell vágni.

D5 – A szegények bankára. Feldolgozandó szövegek. Minden kártyából egy példányra van szükség. A lemásolt lapokat felhasználás előtt részekre kell vágni.

D6 – A Gameen bank. Feldolgozandó szövegek. Minden kártyából egy példányra van szükség. A lemásolt lapokat felhasználás előtt részekre kell vágni.

D7 – Mikrohitellel a szegénység ellen. Feldolgozandó szövegek. Minden kártyából egy példányra van szükség. A lemásolt lapokat felhasználás előtt részekre kell vágni.